

Адрес:
гр.Средец 8300
обл.Бургас
пл."България" № 8
Тел: 05551-69-96; 69-90
Факс: 05551- 77-25
Имейл: info@sredets.bg

КОМПОСТИРАЙ ВКЪЩИ

**Община Средец -
по-чиста и зелена**

ОБЩИНА СРЕДЕЦ

<http://sredets.bg>

КАКВО Е КОМПСТИРАНЕ?

Компстирането е процес на разграждане на органичните отпадъци в присъствие на кислород, при който се получава еднороден кафеникаво-черен ронлив материал, подходящ за наторяване на земеделските култури и за възстановяване на органичната материя в почвите. Процесът се извършва благодарение на различни видове микроорганизми, действащи в аеробна среда: бактерии, гъбички, актиномицети, водорасли, протозои, които присъстват естествено в органичната част на битовите отпадъци или могат да се добавят изкуствено, за да се ускори процесът.

КОМПОСТЪТ Е ТЪМНОКАФЯВ МАТЕРИАЛ С НАСИТЕНА МИРИЗМА НА ПРЪСТ

Домашно произведения компост съдържа определено количество неразградени частици-клончета или черупки от яйца. При производството на по-големи количества компост, постъпващите биоразградими материали най-напред се нарязват, след което се компстират в купчини. Полученият материал се пресява, за да се отстранят по-едрите частици, които отново могат да се върнат в купчината за доразграждане. За постигане на по-добро качество на компоста е необходимо да се пресее през сито.

КАК ПРОТИЧА ПРОЦЕСА НА КОМПСТИРАНЕ?

Процесът на компстиране преминава през две фази: фаза на разграждане на органичната материя и фаза на зреене.

ПЪРВА ФАЗА

Тя започва веднага след като кухненските и градинските отпадъци се натрупат на купчинка или се поставят в компостер. Осъществява се от аеробните микроорганизми, които консумират кислород, освобождават въглероден двуокис и произвеждат енергия, която повишава температурата на компостната купчинка. Температурата нараства много бързо през първите 12-48 часа и може да се повиши до 55-60° C. Възможно е температурата да се повиши още и да доведе до понижаване на активността на микроорганизмите. Затова е необходимо да се преобръща компостната купчина, за да се осигури охлаждането на материала, а също така и за да се снабди с кислород. Тази фаза може да трае няколко седмици. Накрая на първата фаза вече се получава пресен компост.

ВТОРА ФАЗА

При тази фаза температурата достига 40-45° C и започва да спада прогресивно като достига до температура малко над стайната. Тази фаза може да трае няколко месеца. В края на фазата на зреене се получава стабилизирани, т.е. узрял компост.

ВЪПРОСИ

Защо да компстираме ?

За да разполагате с безплатен обогатител на почвата (компост), произведен от материали, които иначе бихте изхвърлили.

Колко дълго ще продължи компстирането ?

Това зависи от редица фактори, не само от годишния сезон. През пролетта и лятото процесът се ускорява от повишената външна температура. Ако започнете да компстирате през пролетта, ще са ви нужни около 3 месеца. През есента и зимата процесът се забавя, защото поради ниските температури повечето от организмите намаляват активността си. Ако стартирате през есента, процесът реално ще започне чак през пролетта и на вас ще са ви нужни 9 месеца, за да получите компост. Важно е да се отбележи, че компостерът може да продължи да се използва и през периода на "ниска активност", тъй като го запавяте с биоразградими материали за момента, в който микробна активност се повиши. В добре аериран съд, в който има баланс между "кафявите" и "зелените", влагата е оптимална и отпадъците са нарязани на по-малки парчета, материалите ще се разградят много по-бързо, отколкото когато един от тези фактори е пренебрегнат.

КАКВО МОЖЕ И КАКВО НЕ МОЖЕ ДА КОМПОСТИРАМЕ?

Една значителна част от нашите битови отпадъци могат да бъдат компостирани. От домакинството можем да използваме обелките от картофи, банани, динени кори, яйчени черупки, утайки от кафе и торбички от чай, нарязана хартия и картон. От градината в компостната купчина или съда за компостиране можем да сложим сухи опаднали листа от дърветата, окастрените клони, изсъхнали цветя, плевелите, окосената трева, оборския тор, сламата, остатъци от растенията, дървесни стърготини.

Отпадъците за компостиране се делят на „зелени“ и „кафяви“.

Зелените са тези, които са свежи и влажни, и се разлагат бързо.

Кафявите са сухи и съдържат повече въглерод (C), и се разлагат бавно.

Зелени — богати на азот (N)

- Обелки от зеленчуци и плодове
- Стайни и градински цветя
- Прясно окосена трева
- Изсъхнали цветя
- Оборски тор
- Торбички от чай
- Утайки от кафе
- Свежо сено
- Песъчлива почва
- Пресен птичи тор
- Угнил тор и тор от крава, и от кон

Кафяви — богати на въглерод (C)

- Изсушени листа и трева
- Слама
- Дървесни стърготини, кори от дърво, пресни стърготини
- Сено
- Царевичак
- Оборски тор, премесен със сламената постеля
- Вейки от клони
- Хляб
- Макаронени изделия
- Картонени опаковки, вестници
- Черупки от яйца

ОТПАДЪЦИ, ЗАБРАНЕНИ ЗА КОМПОСТИРАНЕ

- Месо, риба и кокали
- Млечни продукти
- Мазнини и масла
- Сготвена храна
- Изпражнения от домашни любимци
- Въглени и остатъци от изгорели въглища
- Остатъци от синтетични платове
- Пластмасови отпадъци
- Метали
- Заболели и инфектирани растения

Хартията и картонът първо се накъсват на малки парченца, навлажняват се и тогава се смесват с останалите материали.

За да се ускори процесът на компостиране, използваните кухненски и градински отпадъци е добре да се смачкат, смелят, настържат или нацепят, тъй като размерът на частиците е един от основните фактори (материал, влага, въздух и размер на частиците), които влияят върху процеса.

КОМПОСТИРАНЕ В СЪДОВЕ

В домакинствата най-често се използват компостери, тъй като е по-удобно, по-бързо и по-хигиенично. По-лесно е регулирането на температурата, влагата и притока на кислород и елиминира лошата миризма.

Компостер може да бъде направен и от рециклирана пластмаса или от повредени дървени палети.

Те се поставят на право на земята и на сенчесто място. На дъното на компостера се поставят дървени клони, за да се осигури достъп на въздух. След това се нареждат последователно „зелени“ и „кафяви“ материали и хранителни отпадъци. След като се зареди компостерът, материалът трябва да се разбърква и да се овлажнява периодично.

Материалът, който се поставя, трябва да е на малки парченца, за да протече по-бързо процесът. Не трябва да се натрупва голямо количество от един и същ материал. Компостът не трябва да е нито много влажен, нито много сух. Ако е прекалено сух, трябва да се добавят още „зелени“ материали или вода, а ако е прекалено мокър, да се добавят „кафяви“ материали и да се разбърква.

Листата могат да се добавят към останалия материал за компостиране, но когато са много, могат отделно да се компостират. Компостирането може да стане и в обикновено съоръжение от мрежа. Добре е листата да се намокрят добре, когато се поставят в съда. Полученият компост може да се използва за подобряване на физическата структура на почвата и повишаване на нейното плодородие. Компостът от листа се използва и като мулч.

Мулчът е органичен материал - торф, компост, слама, дървесна кора и др., който се разполага около стъблата на растенията като покривен слой. Използва се за потискане развитието на плевели и задържане на влагата, при заораване, може да се разпръсне над ливадата или над семената, може да се добави в саксиите за цветя.

ФАКТОРИ, ОКАЗВАЩИ ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ КОМПОСТИРАНЕТО

КИСЛОРОД

За нормалното протичане на компостирането е необходим кислород. Той стимулира процеса на разграждане на материалите от микроорганизмите. Необходимото количество влага е между 40-70 процента.

През първите две седмици е необходимо компостната купчинка да се разбърква през два - три дни.

ХРАНИТЕЛНИ ВЕЩЕСТВА -

СЪОТНОШЕНИЕ ВЪГЛЕРОД - АЗОТ

Това е храната, необходима за осъществяване на процеса - компостиране. Както хората, така и организмите, които разграждат органичните отпадъци, се нуждаят от добре балансирана диета. На всички живи организми са необходими големи количества въглерод/C/ и по-малки количества азот/N/. Съотношението между тези елементи в храната е известно като въглеродо-азотно съотношение /C:N/. Микроорганизмите използват въглерода като източник на енергия, а азота - за растежа си така, както ние използваме въглехидратите за създаване на енергия и протеините за растежа на тялото ни.

КИСЕЛИННОСТ - pH

Разграждането се извършва най-ефективно при ниво на pH между 6 и 8. Ако стойностите на pH са много високи, азотът се извежда във вид на амоняк и полученият компост няма да има добри торови качества.

ФАКТОРИ, ОКАЗВАЩИ ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ КОМПСТИРАНЕТО

ТЕМПЕРАТУРА

Най-добро е компстирането при температура 50-60°C.

Високите градуси са важни за унищожаването на патогенните микроорганизми и плеселните семена. Някои организми живеят при условия на над 70°C, затова много високите температури трябва да се избягват. Яйцата на паразитите и насекомите при високата температура се унищожават за кратко време, но могат да оцелеят в другите части на купчината, където е по-студено. Затова е необходимо да се разбърква.

ЗА ДА ПОЛУЧИТЕ ДОБЪР КОМПСТ, СПАЗВАЙТЕ СЛЕДНОТО:

Когато температурата спадне под 37°C, преобърнете купчинката. Ако съдържанието на влага превиши 60%, преобърнете купчинката.

Ако е необходимо добавяне на влага, преобърнете купчинката по време на дъжд. През по-студените месеци, направете по-големи купчинки и покрийте с найлон.

ВЛАЖНОСТ

По-голяма влажност, по-бързо компстиране.

При сухо и горещо време, покрийте компстния куп, за да запазите влагата, а през зимата това ще запази компоста от преовлажняване.

ВЯТЪР

При силен вятър - температурата в купчинката се понижава от тази страна, която е изложена на неговото влияние.

ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ

При спазване на всички необходими изисквания, компстът ще е готов за около 4 месеца. Ако го оставим без наблюдение - за една година.

УСКОРИТЕЛИ НА ПРОЦЕСА КОМПСТИРАНЕ

Като естествен ускорител на компстирането може да се добавя готов компост. Ако има неразградени парчета в готовия компост, може да бъдат върнати обратно в компостера. Процесът на компстиране може да се ускори ако се добави прясно окосена трева.

За ускоряване на процеса компстиране могат да се ползват и активатори, които могат да се намерят на българския пазар.

Но и някои от материалите за компстиране действат като ускорители (активатори) на процеса на компстиране и са означени със знака „С“. Добавянето им ускорява началото, „Старта“, на процеса на компстиране. Ето някои от тях:

КОПРИВА - Всеки градинар трябва да има коприва в своята градина. Тя е добра не само за човека и дивата природа, но и за компстирането. Копривата има

оздравителни свойства и подпомага началото на процеса. Надробена и включена в компоста, тя е най-лесното и добро средство за старта.

ЧЕРЕН ОМАН, ЗАРАСЛИЧЕ - Листата му се разлагат бързо и са чудесен източник на азот и калий. Те подпомагат подгряването на компоста.

ОКОСЕНА ТРЕВА - Тя се загарява бързо, когато гние. Трябва да се смеси добре с по-груби, влакнести материали, за да се направи добър компост. Твърде голямо количество от окосената трева ще направи компостната купчина миришеща и долнокачествена.

ОБОРСКИ ТОР - Богат източник на хранителни елементи. Подходящ е от всички животни, които се хранят с растителна храна: говеда, свине, птици, овце, коне, зайци. Най-добре е ако оборският тор е от животни, отглеждани пасищно или свободно и се компстира заедно с постелята (сламата).

ПОЛЕЗНИ СВОЙСТВА НА КОМПОСТА

Когато придобие тъмнокафяв цвят, стане ронлив и има миризма на пръст компостът е готов.

Компостът често се нарича „черно злато“ за почвата. Той оказва положително влияние върху съдържанието на влага и органичните хранителни материали. Повишава обмяната на въздух, променя и стабилизира киселинността на почвата. Влияе благотворно върху микроорганизмите и потиска болестите при растенията.

УПОТРЕБА НА КОМПОСТА

Компостът се използва в градината за повишаване на плодородието на почвата.

Използва се и като мулч или покривен слой. Мулчът се прилага късно напролет, когато почвата е влажна и топла. Това е повторение на процеса, който се случва в гората - листата падат, разлагат се в почвата и се превръщат в тор. Процесът е бавен, но много ефективен.

Употребата на компоста включва използването му при рекултивиране на почви, замърсени с тежки метали.

Компостът е подходящ за сухи площи, в които се отглеждат култури, нуждаещи се от по-голямо количество вода. Той намира приложение в цветни градини, поляни, общински площи и гробищни паркове.

ТЕСТ ЗА ГОДНОСТТА НА КОМПОСТА

Напълнете плосък съд (пластмасова или друга кутия) с компост и засейте латинка. Притиснете леко и навлажнете. След 3 дни кълновете ще се покажат, а след още 5 дни ще започнат да се образуват листа. Ако листата са жълти или кафяви, налице е фитотоксичност и компостът не бива да се използва. Необходимо е отново да го върнете за компостиране поне още 3-4 седмици.

СЪДЪТ ЗА КОМПОСТ МИРИШЕ НЕПРИЯТНО?

Това е може би най-често задаваният въпрос и съответно най-честата причина хората да се отказват от компостирането. Добре поддържаната купчина трябва да има приятен земен мирис. Разрешението на този проблем е да се разгледа всеки един от елементите на компостиращия процес: материали, влажност, въздух. Ако в съда не достига кислород, процесът става анаеробен, компостиращите организми преустановяват своята работа и се заменят с други, които могат да се развият при отсъствие на кислород. Страничен продукт от дейността на тези микроорганизми е мирис, подобен на този на развалени яйца. Решението е да се въведе въздух и така да се поднови дейността на "добрите" микроорганизми, а мирисът скоро ще изчезне. Излишната влажност също може да възпрепятства аерацията поради запушване на порите с вода и изтласкване на въздуха от тях. Големите

нива на влажност като цяло се дължат на големите количества "зелени" материали. Излишната влага може да се абсорбира като се смесят "зелените" с повече "кафяви". Силният мирис на амоняк обикновено показва, че има твърде много "зелени" материали в съда за компост. При добавяне на "кафяви" балансът ще се възстанови.

ВЪПРОСИ

По какво да позная, че компостът ми е готов ?

Когато компостната купчина достигне нормална температура и компостът се рони лесно. В този момент видът на получения материал е твърде различен от това, което сте сложили първоначално. Готовият компост е тъмен на цвят и има миризмата на пръст. Процесът на компостиране в зависимост от различните фактори отнема около 5 до 8 месеца, макар че при идеално смесване и управление, готовият компост може да се получи след 3 месеца. Незавършеният компост може да бъде фитотоксичен, особено за посадъчния материал и младите растения.

Къде да поставя съда за компост ?

Съдът трябва да се постави на лесно достъпно място, директно върху почвата. Това ще позволи на червеите и другите организми да влязат в него. Инфилтратът, формиран от влагата и страничните продукти на разлагането, ще се отвежда в почвата. Добре е през зимните месеци да има директна слънчева светлина, но през горещите летни месеци трябва да се постави на сенчесто място.

ВЪПРОСИ

Трябва ли да употребявам химически активатори ?

Активаторите наистина ускоряват процеса и се продават в градинските центрове. Като цяло, те са богати на азот и други концентрирани количества от елементи, които се съдържат във всеки добре поддържан съд за компост. Препаратите на бактериална основа съдържат бактерии и ензими, които ускоряват процеса на компостиране. Тези микроорганизми също се съдържат в добре поддържания компост. Тези препарати са необходими, когато компостерът не е разположен на право на земята. Съществуват редица богати на азот съединения, които може да си набавите безплатно. Например: току-що окосената трева, копривата, утайката от кафе. Може би най-лесно достъпният активатор за компоста е човешката урина. Поради богатото си съдържание на азот и на други микроелементи, тя е била добавяна в купчините компост от векове. Ако се занимавате с биологично земеделие, за активизиране на компоста могат да се използват само смеси на базата на микроорганизми или растения, които не са биологично модифицирани. Така че отговорът е: „По-добре не използвайте химически активатори, ако искате да получите качествен компост.“

Мога ли да добавям падналите есенни плодове в компоста ?

Да, можете. Но въпросът е точно до каква степен, в какви количества. Ако плодът може да се размаже преди да се пусне в съда, би се разградил много по-

лесно. Тъй като плодовете са от групата на "зелените", следва да балансирате компоста, като добавите "кафяви" материали след това.

Мога ли да изсипя праха от прахосмукачката в компоста ?

Типичният прах от домакинствата се състои от частици човешка кожа, които биха се разложили. Но, разбира се, изкуствените влакна от синтетичните килими ще останат непроменени в готовия компост. Най-големият проблем е, че прахът е много сух и много трудно би се хидратира. Ако не се добави вода, той може да погълне много влага и ще наруши баланса. Така че, отговорът е да, но трябва първо добре да се намокри.

Могат ли да се слагат отпадъци от домашния любимец в компоста ?

Пригодността на животинските изпражнения за компостиране зависи преди всичко от това дали любимецът е месояден или вегетарианец. Котешките и кучешките отпадъци са напълно неподходящи и задължително трябва да се избягват. Понеже са резултат от преработка на месо, те ще привлекат конски мухи и техните ларви. Освен това могат да са заразени с болести, опасни за деца и бременни жени. За съжаление, не всички болестотворни организми могат да се унищожат в домашния компостер. Материали от постелки, както и фекалии от тревопасни животни, например зайци и хамстери, са много подходящи за компостиране. Сламките, вестниците или дървените стърготини, напоени от един прекрасен активатор - урината, са пригодни за компостиране. фекалиите могат да се разглеждат като добре преработени зеленчукови материали, които ускоряват разграждането на компоста. Дървените стърго-

тини изискват дълго време, за да се разградят и поради това често остават непроменени в крайния продукт, но това не пречи на употребата им.

Аз нямам много "кафяви" материали. Какво да правя ?

Най-достъпен кафяв материал са вестниците и картоните. За компостиране могат да се поставят около десетина вестника. Те трябва да се разкъсат на ленти или отделните страници да се размачкат на топки, като е добре първо да се намокрят. Ако няма други "кафяви" материали, на няколко седмици може да се добавя около половината от един вестник. Може да се постави обикновен кафяв картон, но преди това е препоръчително да се овлажни. Оцветени картонени кутии трябва да се избягват по съображения за токсичност на мастилата им.

Мога ли да компостирам пепел ?

Зависи от вида пепел. Трябва да се избягват остатъците от въглища и кокс, тъй като съдържат серен двуокис, както и пепелта от брикети от въглища, които съдържат химически вещества, подпомагащи горенето. Дървената пепел или тази от чисти въглища са прекрасни източници на калий, но трябва да се добавят само в малки количества, понеже са силно алкални и може да повлияят на процеса на компостиране.

Мога ли до компостирам заболели растения ?

Простият отговор е не, защото е трудно да се поддържа висока температура, при която биха загинали болестотворните организми. Годността за компостиране зависи от самата болест. Тези болести, които се развиват само върху живи растения, могат да се компостират.

НА КРАТКО...

Компостирането в домашни условия често се счита за най - полезния от екологична гледна точка начин за справяне с битовите биоразградими отпадъци.

Компостът често се нарича “черно злато” за почвата. Той оказва положително влияние върху съдържанието на влага и органичните хранителни материали. Повишава обмяната на въздух и стабилизира киселинността на почвата. Влияе ползотворно върху растенията и потиска болестите.

Домашното компостиране предлага на домакинствата да оползотворят голяма част от битовите си отпадъци. В това число влизат остатъците от храна и градинските отпадъци. Почти две трети от боклука, генериран в домовете, се състои от органични компоненти (цветя, стари плодове и зеленчуци, утайки от кафе, пакетчета от чай, черупки от яйца, слама, стърготини, сено), които се разграждат по естествен път.

Компостирането е процес на разграждане на тези органични отпадъци в присъствието на кислород, при който се получава еднороден кафеникаво - черен ронлив материал подходящ за подхранване на земеделските култури и за възстановяване на органичната материя в почвите. Процесът се извършва благодарение на различни видове микроорганизми, които присъстват естествено в органичната част на битовите отпадъци.

Удобство при употреба: конструкцията на компостера позволява лесно зареждане и изпразване на материалите, а вентилационните отвори осигуряват оптимален приток на въздух за ускоряване на процеса на компостиране.

Компостерът е идеалното решение за градинари, които искат ефективно да преработват органични отпадъци и да подобрят качеството на почвата в своите дворове

РЪКОВОДСТВО ЗА ДОМАШНО КОМПОСТИРАНЕ

ОБЩИНА СРЕДЕЦ

Адрес:
гр.Средец 8300
обл.Бургас
пл.“България” № 8

Тел: 05551-69-96; 69-90
Факс: 05551- 77-25
Имейл: info@sredets.bg